

1942. január 12.

A magyar köztudatban a Don, a Don-kanyar Muhival, Moháccsal és Doberdóval mért tragédiáink színtereként hagyományozódott. Azon a tájon harcolt és semmisült meg 1942-1943-ban a magyar királyi 2. honvéd hadsereg. Katasztrófája akkor még csak az érintett családok számára jelentett fájdalmat, hiszen a II. világháború a maga teljes valóságában csak a következő években érte el Magyarországot. Ki nem beszéltsége, részleteinek elhallgatása miatt azonban hamar bekerült a magyar sorstragédiák közé.

Mert a Don mentén történtek még a mai napig is be nem gyógyult sebként vannak jelen a hazai közgondolkodásban. Az ott elpusztult hadsereget csak rövid ideig nevezhették hősnek, majd hosszú-hosszú éveken át árulónak, ellenségnek bélyegezték saját hazájában a II. világháborúban harcolt magyar katonát. Ahogyan az I. nagy világegyezés után a frontról, majd a hadifogságból hazatértek kibeszélhették magukból sorsukat, s szeretteik között lélekben megnyugodva kezdték újra dolgozni életüket, addig 1945 után ez nem történhetett meg. Idegen eszmék feltétel nélküli kiszolgálóinak parancsára a frontról hazatért, vagy a fogságot, mely jóval embertelenebb volt, mint korábban bármelyik, megjárta katona nem beszélhetett arról a pokorról, melyben szenvedett, nem beszélhette ki fájdalmát, keserűségét. A hatalom még azt is megtiltotta, hogy a hősi halottak méltó emlékművet kaphassanak szülőföldjükön, faljukban. S ez volt a legfájdalmasabb!

Mert a katona, aki bevonulása után szerte a világban esküt tesz arra, hogy az előjáróitól kapott parancsot végrehajtja, ha kell, életét is áldozza, akkor a közkatona, a csapattiszt nem mérlegelhet. Neki a kapott parancsot végre kell hajtania, hajtatnia, még akkor is, ha számára az a legkegyetlenebb: Az utolsó emberig, az utolsó töltenyig!

Nehéz lenne XX. századi hadtörténelmi példákat hozni arra, hogy egy 200.000 fős hadsereg, amely 200 kilométer hosszú arcvonalát mélységi tagozódás nélkül volt kénytelen védeni, amely nem rendelkezett számottevő páncélelhárító eszközzel és harcokocsival, s amelynek zömmel fogatolt tüzérsége állóharcra kényszerült loállománya hátsóbb körzetekbe való visszavonása miatt, amelyhez utánpótlási, ellátási helyzetének katasztrófális állapota miatt csak részben érkeztek ki a téli óvócikkek és ruházat, s amelynek katonái távol, 2500-3000 kilométerre a szülőföldtől, számukra idegen célokért küzdöttek és áldozták életüket – ellent tudott volna állni egy, a súlypontokban személyi és fegyverzetei túlerőben lévő ellenfél támadásainak. S mindezekhez jött a kegyetlen, a mínusz 35-40 fokos orosz tél.

A 2. magyar hadsereg azon katonái és tisztjei, akik kitartottak a kétségbeesetten reménytelen helyzetekben és örök időkre ott maradtak kővé dermedten az iszonyú orosz télben, hogy biztosítsák a többiek hátravonását, s ezzel megmentésük ezrek és ezrek életét, hősök voltak. Noha idegen célokért áldozták életüket, s helytelen politikai döntések következményeinek lettek szenvedő alanyai, az elesett és eltűnt 45.000 honvéd előtt kell fejet hajtanunk. Nagy volt az ország vérvesztése a II. világháború idején. A háború kirobbantása azonban nem a közkatonától, nem a csapattiszttól függ. Ezt más fórumokon, parlamentekben, miniszteri, elnöki kabinetekben döntenek el. A harctéri áldozatot azonban az egyszerű katona hozza. A háború, ezt már jól tudjuk, nem old meg semmit. Azon kell lennünk, hogy elkerüljük, a hősi halottat pedig, lett légyen az bármely nemzet fia, haló poraiban is tiszteljük. Emlékezzünk tisztelettel a 2. magyar hadsereg, az egykori Magyar Királyi Honvédség hősi halottaira.

Javasoljuk, hogy január 12-ikét, az 1943. január 12-iki doni katasztrófa első napjára emlékezve Magyarország parlamentje nyilvánítsa a II. világháborúban harcolt magyar katonák emléknapjává!

Dr. Bene János PhD. történész, címzetes múzeum igazgató